

Dòng Sông Định Mệnh của Đoàn Quốc Sỹ và Con Sông Quê Hương Tuổi Nhỏ

Truyện nói về cuộc đời của Thiệu, bắt đầu từ lúc nhỏ gia đình sống ngoài Bắc. Làng Thiệu sống có con sông chảy ngang mà khi mùa nước lũ đổ như mặt người say rượu. Trong làng có gia đình cô bạn tên Yến, nhỏ hơn Thiệu 2 tuổi, hai đứa chơi với nhau. Thiệu tập Yến bơi sông từ thuở tám tuổi. Rồi lớn dần khi Thiệu được 12 tuổi một hôm Thiệu và Yến ra sông chơi. Sông đang mùa nước lớn bất thành linh Yến trật chân té xuống dòng nước. Thiệu không cần suy nghĩ lao mình xuống cứu dìu Yến vô bờ, cả Yến và Thiệu ướt sũng. Không may áo cả hai bị lấm mủ cây rừng khiến Thiệu phải chui lên sau vườn nhà Yến trộm lấy đồ phơi mới cho Yến thay. Khi đó tự nhiên hai đứa quay tránh khi Yến thay đồ. Thiệu khi về nhà bị bố khảy cho một trận đòn vì làm hư áo mới nhưng cố né xa nhà Yến bậm môi chịu đau để Yến không biết mình bị đòn.

Cả hai cùng lớn theo thời gian nên cũng bắt đầu ít gặp nhau hơn hay giữ kẽ. Có điều mỗi lần gặp thì Thiệu thấy Yến đẹp, đẹp lắm ra - đẹp đến độ Thiệu tê tái. Một hôm Thiệu viết trao cho Yến một lá thơ tỏ tình. Yến sau khi nhận không nói gì nhiều, chỉ nói mỗi một câu "Đừng anh Thiệu". Mãi sau một khoảng thời gian Thiệu nghe tin Yến đi lấy chồng. Nhà Yến khá giả trong làng so với gia đình Thiệu nên Thiệu buồn khi nghe tin. Mỗi đêm Thiệu cứ thường ra ngắm dòng sông dưới ánh trăng đêm và thầm ví đời mình như dòng sông, sông của trăng tròn tuổi 16. Đoàn Quốc Sỹ ví cuộc đời Thiệu và Yến lúc đó như hai nhánh sông đã tách, chia đôi và Thiệu lòng tự hỏi sông sẽ đi về đâu.

Giòng Sông Tuổi Nhỏ - như một bản nhạc của Trần Tiến, ai trong ta cũng có một dòng sông tuổi nhỏ, riêng cá nhân tôi cũng có nhiều hình ảnh về con sông nơi tôi lớn lên. Ngày còn nhỏ, tôi nhớ bức sông bên phố nơi tôi ở là nơi chuyên bán sún lá, tôi thường ra đó mua về làm lồng đèn. Nước sông mùa đó lên cao thật cao, trông rất dữ đe dọa. Khi nhìn ra xa về hướng nguồn, sông có vẻ hung tợn huyền bí thế nào. Đến khi lớn hơn đi ngang qua cầu mỗi ngày đến trường trung học bên kia sông, cầu ván gỗ đi gặp ghềnh. Ban đêm từ phố đi sang bên khu Vườn Bông Cũ tối om, mỗi lần thủy triều lên nước sông dâng tận lên gần những mảnh ván, đi mà cứ sợ nghĩ rủi lọt chân xuống. Rồi khi lớn hơn tí nữa, ban đêm tụ tập ngồi trước nhà người bạn cạnh sông, lặng ngắm nước sông im lặng lại lóng lánh với ánh đèn đường lấp lánh chiếu trên sông. Đó là nơi biết bao tuổi vừa lớn bắt đầu "yêu" "mơ mộng" đủ thứ.

Sau khi Yến về Hà Nội theo nhà chồng thì Thiệu mất hẳn mọi liên lạc. Đến năm 54, gia đình Thiệu di cư vào Nam. Thiệu sống ở Saigon, sống nghề viết báo và học trường Mỹ Thuật chuyên về hội họa. Lúc đó không khí Saigon rất năng động với nhiều sáng tạo. Thiệu có cơ hội quen biết nhiều người cùng tuổi đầy áp năng lực, thường xuyên gặp gỡ với những chuyến đi chơi xa hay hội họp ăn uống.

Một hôm, khi ánh đèn thành phố vừa lên, cảm thấy nhức đầu Thiệu bắt thấy ánh đèn của một pharmacie de garde nên bước vào mua thuốc. Khi người chủ mặt áo robe trắng ngồi ở quầy ngẩng lên, cả hai đều ngạc nhiên - hoá ra đó là Yến. Thiệu được biết, sau khi lấy chồng, Yến đi học ngành Dược. Chồng mất sớm và Yến di cư vào Nam, mở tiệm bán thuốc Tây. Gặp nhau lại sau bao nhiêu năm, Thiệu nhận xét Yến bây giờ trông đầy ra một tí, nhưng đẹp nào nùng. Đoàn Quốc Sỹ bây giờ ví hai người như hai nhánh sông hội nhập lại nhau.

Hai người bắt đầu gặp gỡ, hẹn nhau cuối tuần đi chơi, ăn uống. Cả hai vui vẻ, thỉnh thoảng nhắc lại các chuyện xưa. Vui vẻ thân mật và âu yếm nhưng đôi khi cũng có ít giận hờn. Đất nước miền Nam lúc đó đang từng bừng sức sống. Thiệu cảm thấy tình yêu của mình với Yến giờ đây mãnh liệt hơn lúc nào hết. Nhưng rồi lòng cứ bồn khoăn vì Thiệu đầu tuổi đã 30 nhưng tương lai sự nghiệp chưa có nên cứ do dự không muốn vội tỏ tình lại với Yến. Còn Yến đôi khi lại nghĩ ông này giờ có nhiều bạn bè giao thiệp chắc thiếu gì đào.

Một hôm bị các bạn kéo đi chơi xa khiến Thiệu làm lỡ cuộc hẹn với Yến khiến Yến giận. Rồi cả hai vì tự ái không gặp nhiều ngày. Thiệu một hôm được học bổng về Hội Hoạ bên Pháp. Đêm Thiệu đến từ giã báo tin cho Yến biết và giao bức tranh Thiệu vẽ cho Yến, dưới ánh đèn ban đêm Yến ôm bức tranh đi nhưng bước chân dường như sụn xuống. Doãn Quốc Sỹ bây giờ lại ví dòng sông lại tách đôi.

Sang Pháp, Thiệu thành công như một họa sĩ. Một hôm Thiệu cùng một số sinh viên khác theo giáo sư đỡ đầu tham dự cuộc triển lãm tổ chức ở Barcelone. Trong bữa các nghệ sĩ trình bày các tác phẩm của mình, Thiệu thấy có một người thiếu nữ tóc đầy và dài, cứ chăm chú ngắm bức tranh của Thiệu. Được giới thiệu hai người quen nhau, thích nhau và rồi hẹn hò đi chơi đến lúc Suzanne mời Thiệu về chơi với gia đình ít tuần. Cuối cùng Thiệu lập gia đình sống hạnh phúc với người vợ này. Doãn Quốc Sỹ bây giờ ví cuộc đời Thiệu như dòng sông đổ ra biển.

Đời mình sống an vui vào tuổi già ví như sông sắp đổ ra biển. Sông quê tôi có đặc biệt là đổ ra cửa biển không xa, và cũng không to lớn quá (như sông Hàn ngoài Đà Nẵng). Cho nên cảm giác nhớ lại của những ngày xưa lúc tuổi 16 là sông thật êm ả vào ban đêm, nhất là khi nước sông lên cao lại lắng. Cái cảm giác yên ả, thanh bình, như sông đã đi đi qua bao thác ghềnh, từ miền núi xa xôi, để hôm nay chỉ còn là đổ ra biển. Bình thản, từ tốn, để đón nhận cuộc đời đến khi nhắm mắt. Như Hội Trùng Dương, như Thuyền Ra Cửa Biển. Không do dự, không đắn đo. Sống đi một cuộc đời cuối an bình, mong sao cho đời mình cũng như dòng sông quê hương êm đềm đổ ra biển Mẹ một đêm trăng sáng nước dâng đầy lấp lánh! Đó là metaphore của sông nuôi dưỡng lúc tuổi thơ cho một cuối đời đầy ơn Thượng Đế.